

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα του μεταφραστή	19
Εισαγωγή	25

ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

και επ' ευκαιρία περί της συνολικής φύσεως του ανθρώπου

Άρθρο 1. Ό,τι αποτελεί πάθος αναφορικά με κάτι είναι πάντοτε ενέργεια από κάποια άλλη άποψη	103
Άρθρο 2. Για να γνωρίσουμε τα πάθη της ψυχής, πρέπει να διακρίνουμε τις λειτουργίες της από τις λειτουργίες του σώματος	104
Άρθρο 3. Ποιον κανόνα πρέπει να ακολουθήσουμε για τον σκοπό αυτό	104
Άρθρο 4. Η θερμότητα και η κίνηση των μελών προέρχονται από το σώμα, ενώ οι σκέψεις προέρχονται από την ψυχή	105
Άρθρο 5. Η δοξασία σύμφωνα με την οποία η ψυχή παρέχει στο σώμα την κίνηση και τη θερμότητα είναι πεπλανημένη	105
Άρθρο 6. Ποια διαφορά υπάρχει μεταξύ ενός ζωντανού και ενός νεκρού σώματος	106
Άρθρο 7. Σύντομη εξήγηση των μερών του σώματος και ορισμένων λειτουργιών του	106
Άρθρο 8. Ποια είναι η αρχή η οποία διέπει όλες αυτές τις λειτουργίες	108
Άρθρο 9. Πώς παράγεται η κίνηση της καρδιάς	108

Άρθρο 10. Πώς παράγονται τα ζωικά πνεύματα στον εγκέφαλο	109
Άρθρο 11. Πώς πραγματοποιούνται οι κινήσεις των μυών	110
Άρθρο 12. Πώς τα εξωτερικά αντικείμενα επιδρούν στα όργανα των αισθήσεων	111
Άρθρο 13. Αυτή η επενέργεια των εξωτερικών αντικειμένων μπορεί να θέσει σε κίνηση με ποικίλους τρόπους τα πνεύματα στους μυς	112
Άρθρο 14. Η ποικιλία που διακρίνει τα πνεύματα μπορεί κάλλιστα να διαφοροποιήσει τη ροή τους	114
Άρθρο 15. Ποιες είναι οι αιτίες της ποικιλίας τους	114
Άρθρο 16. Πώς τα αντικείμενα των αισθήσεων και τα πνεύματα μπορούν να κινούν όλα τα μέλη δίχως την επικουρία της ψυχής	115
Άρθρο 17. Ποιες είναι οι λειτουργίες της ψυχής	116
Άρθρο 18. Περί της δουλειάς	117
Άρθρο 19. Περί της αντιλήψεως	117
Άρθρο 20. Περί φανταστικών εικόνων και άλλων σκέψεων που σχηματίζει η ψυχή	118
Άρθρο 21. Περί των φανταστικών εικόνων που παράγονται μόνο από το σώμα	118
Άρθρο 22. Περί της διαφοράς των άλλων αντιλήψεων	119
Άρθρο 23. Περί των αντιλήψεων τις οποίες ανάγουμε στα εξωτερικά αντικείμενα	119
Άρθρο 24. Περί των αντιλήψεων τις οποίες ανάγουμε στο σώμα μας	120
Άρθρο 25. Περί των αντιλήψεων τις οποίες ανάγουμε στην ψυχή μας	121
Άρθρο 26. Οι εικόνες της φαντασίας που εξαρτώνται μόνο από τη συμπτωματική κίνηση των πνευμάτων μπορούν να είναι τόσο αληθινά πάθη όσο και οι αντιλήψεις που εξαρτώνται από τα νεύρα	121
Άρθρο 27. Ο ορισμός των παθών της ψυχής	122
Άρθρο 28. Εξήγηση του πρώτου μέρους αυτού του ορισμού	122

Άρθρο 29. Εξήγηση του δεύτερου μέρους αυτού του ορισμού ...	123
Άρθρο 30. Η ψυχή είναι ενωμένη με όλα τα μέρη του σώματος από κοινού	124
Άρθρο 31. Στον εγκέφαλο βρίσκεται ένας μικρός αδένας στον οποίο η ψυχή ασκεί τις λειτουργίες της κατά τρόπο ιδιαίτερο σε σχέση με τα υπόλοιπα μέρη του σώματος	124
Άρθρο 32. Πώς γνωρίζουμε ότι αυτός ο αδένας αποτελεί την κύρια έδρα της ψυχής	125
Άρθρο 33. Η έδρα των παθών δεν βρίσκεται στην καρδιά	126
Άρθρο 34. Πώς αλληλεπιδρούν η ψυχή και το σώμα	126
Άρθρο 35. Παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι εντυπώσεις των αντικειμένων συνενώνονται στον αδένα που βρίσκεται στο κέντρο του εγκεφάλου	128
Άρθρο 36. Παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο διεγείρονται τα πάθη στην ψυχή	128
Άρθρο 37. Γιατί φαίνεται ότι όλα τα πάθη προξενούνται από κάποια κίνηση των πνευμάτων	129
Άρθρο 38. Παράδειγμα των κινήσεων του σώματος που συνοδεύουν τα πάθη και είναι εντελώς ανεξάρτητες από την ψυχή	130
Άρθρο 39. Πώς μπορεί η ίδια αιτία να διεγείρει διαφορετικά πάθη σε διαφορετικούς ανθρώπους	130
Άρθρο 40. Ποιο είναι το κυριότερο αποτέλεσμα των παθών	131
Άρθρο 41. Ποια ισχύ έχει η ψυχή επί του σώματος	131
Άρθρο 42. Πώς βρίσκουμε στη μνήμη ό,τι θέλουμε να θυμηθούμε	132
Άρθρο 43. Πώς μπορεί η ψυχή να φαντάζεται, να προσηλώνεται και να κινεί το σώμα	132
Άρθρο 44. Κάθε βούληση είναι εκ φύσεως συνδεδεμένη με κάποια κίνηση του αδένα, όμως η επιδεξιότητα και η έξη επιτρέπουν να τη συνδέσουμε με άλλες κινήσεις	133
Άρθρο 45. Ποια είναι η ισχύς της ψυχής επί των παθών της	134
Άρθρο 46. Για ποιον λόγο αδυνατεί η ψυχή να ελέγχει πλήρως τα πάθη της	134
Άρθρο 47. Σε τι συνίστανται οι συγκρούσεις που φανταζόμαστε	

συνήθως ότι εκδηλώνονται ανάμεσα στο κατώτερο και στο ανώτερο τμήμα της ψυχής	135
Άρθρο 48. Πώς καταλαβαίνουμε τη δύναμη και την αδυναμία των ψυχών και ποια είναι η δυστυχία των πλέον ανίσχυρων ..	138
Άρθρο 49. Η δύναμη της ψυχής δεν αρκεί δίχως την επίγνωση της αλήθειας	139
Άρθρο 50. Δεν υπάρχει ψυχή τόσο ανίσχυρη, που να μην έχει τη δυνατότητα, αν διευθύνεται σωστά, να αποκτήσει απόλυτη ισχύ επί των παθών της	139

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ Η ΕΞΗΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΙ ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΩΝ ΠΑΘΩΝ

Άρθρο 51. Ποιες είναι οι πρώτες αιτίες των παθών	143
Άρθρο 52. Ποια είναι η χρησιμότητά τους και πώς μπορούμε να τα απαριθμήσουμε	144

Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΑΙ Η ΑΠΑΡΙΘΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ

Άρθρο 53. Ο θανασμός	144
Άρθρο 54. Η εκτίμηση και η περιφρόνηση, η γενναιοφροσύνη και η αλαζονεία, η ταπεινοφροσύνη και η ποταπότητα	145
Άρθρο 55. Η λατρεία και η καταφρόνηση	145
Άρθρο 56. Η αγάπη και το μίσος	145
Άρθρο 57. Η επιθυμία	146
Άρθρο 58. Η ελπίδα, το άγχος, η ζηλοτυπία, το αίσθημα ασφάλειας και η απελπισία	146
Άρθρο 59. Η αναποφασιστικότητα, το θάρρος, η τόλμη, η άμιλλα, η δειλία και ο τρόμος	147
Άρθρο 60. Η τύψη	147
Άρθρο 61. Η χαρά και η λύπη	147
Άρθρο 62. Η λαιμοδεία, ο φθόνος, η ευσπλαχνία	148
Άρθρο 63. Η ικανοποίηση του εαυτού και η μεταμέλεια	148
Άρθρο 64. Η εύνοια και η ευγνωμοσύνη	148
Άρθρο 65. Η αγανάκτηση και η οργή	149

Άρθρο 66. Η υπερηφάνεια και η αισχύνη	149
Άρθρο 67. Η απέχθεια, η νοσταλγία και η αγαλλίαση	149
Άρθρο 68. Για ποιον λόγο η απαρίθμηση των παθών που προτείνω διαφέρει από την κοινά αποδεκτή απαρίθμηση	149
Άρθρο 69. Δεν υπάρχουν παρά μόνο έξι πρωτογενή πάθη	150
Άρθρο 70. Περί του θαυμασμού· ο ορισμός του και η αιτία του ..	151
Άρθρο 71. Στην περίπτωση αυτού του πάθους δεν συντελείται καμία μεταβολή ούτε στην καρδιά ούτε στο αίμα	151
Άρθρο 72. Σε τι συνίσταται η δύναμη του θαυμασμού	152
Άρθρο 73. Τι είναι η κατάπληξη	153
Άρθρο 74. Σε τι χρησιμεύουν τα πάθη στο σύνολό τους και σε τι βλάπτουν	153
Άρθρο 75. Σε τι χρησιμεύει ειδικότερα ο θαυμασμός	154
Άρθρο 76. Σε τι μπορεί να είναι επιβλαβής ο θαυμασμός και πώς μπορούμε να αναπληρώσουμε την απουσία του και να περιορίσουμε την άμετρη εκδήλωσή του	155
Άρθρο 77. Οι επιρρεπέστεροι στον θαυμασμό δεν είναι ούτε οι πιο ανόητοι ούτε οι πιο επιδέξιοι	155
Άρθρο 78. Ο άμετρος θαυμασμός μπορεί να μεταβληθεί σε έξη, αν αμελήσουμε να τον μετριάσουμε	156
Άρθρο 79. Οι ορισμοί της αγάπης και του μίσους	157
Άρθρο 80. Τι σημαίνει να συνδεόμαστε ή να αποχωριζόμαστε αυτοβούλως	157
Άρθρο 81. Περί της συνήθους διακρίσεως μεταξύ ηδυπαθούς και ευμενούς αγάπης	158
Άρθρο 82. Με ποιον τρόπο πολύ διαφορετικά πάθη συμφωνούν μεταξύ τους, επειδή μετέχουν της αγάπης	158
Άρθρο 83. Περί της διαφοράς μεταξύ της απλής συμπαθείας, της φιλίας και της αφοσιώσεως	159
Άρθρο 84. Δεν υπάρχουν τόσα είδη μίσους όσα είδη αγάπης	161
Άρθρο 85. Περί της φιλοκαλίας και της φρίκης	161
Άρθρο 86. Ο ορισμός της επιθυμίας	162
Άρθρο 87. Στο πάθος της επιθυμίας δεν αντιτίθεται κανένα άλλο πάθος	163

Άρθρο 88. Ποια είναι τα διάφορα είδη της επιθυμίας	164
Άρθρο 89. Ποια είναι η επιθυμία που γεννά η φρίκη	164
Άρθρο 90. Ποια είναι η επιθυμία που γεννά η φιλοκαλία	165
Άρθρο 91. Ο ορισμός της χαράς	166
Άρθρο 92. Ο ορισμός της λύπης	167
Άρθρο 93. Ποιες είναι οι αιτίες των δύο αυτών παθών	167
Άρθρο 94. Πώς διεγείρονται τα πάθη αυτά από τα καλά και τα κακά που αφορούν αποκλειστικά το σώμα και ποια είναι η φύση του ευχάριστου ερεθισμού και του πόνου	168
Άρθρο 95. Πώς τα πάθη αυτά μπορούν επίσης να διεγερθούν από καλά και κακά που δεν υποπίπτουν καθόλου στην αντίληψη της ψυχής, παρότι την αφορούν, όπως, για παράδειγμα, από την ευχαρίστηση που δοκιμάζουμε, όταν ριψοκινδυνεύουμε ή όταν θυμόμαστε κάποια δεινά του παρελθόντος	169
Άρθρο 96. Ποιες είναι οι κινήσεις του αίματος και των πνευμάτων που προκαλούν τα πέντε προηγούμενα πάθη	170
Άρθρο 97. Οι κυριότερες εμπειρίες που βοηθούν να γνωρίσουμε τις κινήσεις αυτές στην αγάπη	171
Άρθρο 98. Στο μίσος	171
Άρθρο 99. Στη χαρά	171
Άρθρο 100. Στη λύπη	172
Άρθρο 101. Στην επιθυμία	172
Άρθρο 102. Η κίνηση του αίματος και των πνευμάτων στην αγάπη	172
Άρθρο 103. Στο μίσος	173
Άρθρο 104. Στη χαρά	174
Άρθρο 105. Στη λύπη	175
Άρθρο 106. Στην επιθυμία	175
Άρθρο 107. Ποια είναι η αιτία αυτών των κινήσεων στην αγάπη	175
Άρθρο 108. Στο μίσος	177
Άρθρο 109. Στη χαρά	178
Άρθρο 110. Στη λύπη	178
Άρθρο 111. Στην επιθυμία	179

Άρθρο 112. Ποια είναι τα εξωτερικά γνωρίσματα αυτών των παθών	179
Άρθρο 113. Περί των εκφράσεων των οφθαλμών και του προσώπου	180
Άρθρο 114. Περί των μεταβολών του χρώματος	181
Άρθρο 115. Με ποιον τρόπο μάς κάνει η χαρά να κοκκινίζουμε	181
Άρθρο 116. Με ποιον τρόπο μάς κάνει η λύπη να χλωμιάζουμε	182
Άρθρο 117. Για ποιον λόγο κοκκινίζουμε συχνά, μολονότι είμαστε λυπημένοι	182
Άρθρο 118. Τα είδη του ρίγους	183
Άρθρο 119. Περί της ατονίας	184
Άρθρο 120. Με ποιον τρόπο η ατονία προκαλείται από την αγάπη και από την επιθυμία	184
Άρθρο 121. Η ατονία μπορεί να προκληθεί και από άλλα πάθη ..	185
Άρθρο 122. Περί της λιποθυμίας	186
Άρθρο 123. Γιατί η λύπη δεν είναι ποτέ αιτία λιποθυμίας	186
Άρθρο 124. Περί του γέλωτος	187
Άρθρο 125. Γιατί το γέλιο δεν συνοδεύει διόλου τις μεγαλύτερες χαρές	187
Άρθρο 126. Ποιες είναι οι κύριες αιτίες του γέλιου	188
Άρθρο 127. Ποια είναι η αιτία του γέλιου στην αγανάκτηση	189
Άρθρο 128. Περί της προελεύσεως των δακρύων	190
Άρθρο 129. Περί του τρόπου με τον οποίο οι ατμοί μετατρέπονται σε νερό	190
Άρθρο 130. Με ποιον τρόπο προκαλούνται τα δάκρυα στα μάτια, όταν πονέσουν από κάτι	191
Άρθρο 131. Με ποιον τρόπο η λύπη προκαλεί τα δάκρυα	192
Άρθρο 132. Περί των οιμωγών που συνοδεύουν τα δάκρυα	192
Άρθρο 133. Γιατί τα παιδιά και οι γέροντες κλαίνε εύκολα	193
Άρθρο 134. Γιατί ορισμένα παιδιά χλωμιάζουν αντί να κλαίνε ...	194
Άρθρο 135. Περί των αναστεναγμών	194
Άρθρο 136. Από πού πηγάζουν τα αποτελέσματα των παθών τα οποία προσιδιάζουν σε ορισμένους ανθρώπους	195

Άρθρο 137. Περί της χρησιμότητος των πέντε παθών που μόλις διερευνήσαμε στο μέτρο που αφορούν το σώμα	196
Άρθρο 138. Περί των ελαττωμάτων αυτών των παθών και περί των μέσων τα οποία μας επιτρέπουν να τα διορθώσουμε	197
Άρθρο 139. Περί της χρησιμότητος των ιδίων παθών στο μέτρο που ανήκουν στην ψυχή και πρωτίστως περί της αγάπης	198
Άρθρο 140. Περί του μίσους	199
Άρθρο 141. Περί της επιθυμίας, της χαράς και της λύπης	200
Άρθρο 142. Περί της χαράς και της αγάπης σε σύγκριση με τη λύπη και το μίσος	200
Άρθρο 143. Περί των ιδίων παθών στο μέτρο που αναφέρονται στην επιθυμία	201
Άρθρο 144. Περί των επιθυμιών των οποίων η πραγματοποίηση εξαρτάται μόνο από εμάς	202
Άρθρο 145. Περί των επιθυμιών που εξαρτώνται αποκλειστικά από άλλες αιτίες· και τι είναι η τύχη	203
Άρθρο 146. Περί των επιθυμιών που εξαρτώνται από εμάς και από τους άλλους	204
Άρθρο 147. Περί των εσωτερικών συγκινήσεων της ψυχής	205
Άρθρο 148. Η άσκηση της αρετής είναι ένα εξαιρετικά αποτελεσματικό αντίδοτο στα πάθη	207

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΑΘΩΝ

Άρθρο 149. Περί εκτιμήσεως και περιφρονήσεως	209
Άρθρο 150. Τα δύο αυτά πάθη δεν είναι παρά είδη θαυμασμού	210
Άρθρο 151. Μπορούμε να εκτιμάμε ή να περιφρονούμε τον εαυτό μας	210
Άρθρο 152. Για ποια αιτία μπορούμε να εκτιμάμε τον εαυτό μας	210
Άρθρο 153. Σε τι συνίσταται η γενναιοφροσύνη	211
Άρθρο 154. Η γενναιοφροσύνη μάς εμποδίζει να περιφρονούμε τους άλλους	211
Άρθρο 155. Σε τι συνίσταται η ενάρετη ταπεινοφροσύνη	212
Άρθρο 156. Ποιες είναι οι ιδιότητες της γενναιοφροσύνης και	

με ποιον τρόπο χρησιμεύει ως φάρμακο για την αταξία που προκαλούν τα πάθη	213
Άρθρο 157. Περί της αλαζονείας	213
Άρθρο 158. Οι συνέπειες της αλαζονείας είναι αντίθετες των συνεπειών της γενναιοφροσύνης	214
Άρθρο 159. Περί της διεφθαρμένης ταπεινοφροσύνης	215
Άρθρο 160. Ποια είναι η κίνηση των πνευμάτων σε αυτά τα πάθη	216
Άρθρο 161. Πώς μπορούμε να αποκτήσουμε τη γενναιοφροσύνη	218
Άρθρο 162. Περί της λατρείας	219
Άρθρο 163. Περί της καταφρονήσεως	219
Άρθρο 164. Περί της χρησιμότητος των δύο αυτών παθών	220
Άρθρο 165. Περί της ελπίδος και του άγχους	220
Άρθρο 166. Περί του αισθήματος της ασφαλείας και περι της απελπισίας	221
Άρθρο 167. Περί της ζηλοτυπίας	221
Άρθρο 168. Από ποια άποψη το πάθος αυτό μπορεί να είναι έντιμο	222
Άρθρο 169. Από ποια άποψη είναι αξιόμμεπτο	222
Άρθρο 170. Περί της αναποφασιστικότητος	223
Άρθρο 171. Περί του θάρρους και της τόλμης	224
Άρθρο 172. Περί της αμίλλης	224
Άρθρο 173. Πώς η τόλμη εξαρτάται από την ελπίδα	225
Άρθρο 174. Περί της δειλίας και του φόβου	226
Άρθρο 175. Περί της χρησιμότητος της δειλίας	226
Άρθρο 176. Περί της χρησιμότητος του φόβου	227
Άρθρο 177. Περί της τύψεως	228
Άρθρο 178. Περί της λαιδορίας	228
Άρθρο 179. Γιατί είθισται αυτοί που έχουν τις περισσότερες ατέλειες να είναι και οι σκωπτικότεροι	229
Άρθρο 180. Περί της χρησιμότητος του σαρκασμού	229
Άρθρο 181. Περί της χρησιμότητος του γέλωτος στον σαρκασμό	229

Άρθρο 182. Περί του φθόνου	230
Άρθρο 183. Πώς μπορεί ο φθόνος να είναι δίκαιος και πώς άδικος	230
Άρθρο 184. Σε τι οφείλεται η τάση των ζηλόφθονων να είναι ωχροί στο πρόσωπο	231
Άρθρο 185. Περί της ευσπλαχνίας	232
Άρθρο 186. Ποιοι είναι περισσότερο ευσπλαχνικοί	232
Άρθρο 187. Πώς το πάθος αυτό αγγίζει τους πιο γενναιοφρονες ..	233
Άρθρο 188. Ποιους δεν αγγίζει διόλου αυτό το πάθος	234
Άρθρο 189. Γιατί το πάθος αυτό μας ωθεί να κλαίμε	234
Άρθρο 190. Περί ικανοποίησεως του εαυτού	234
Άρθρο 191. Περί της μεταμελείας	235
Άρθρο 192. Περί της ευνοίας	236
Άρθρο 193. Περί της ευγνωμοσύνης	236
Άρθρο 194. Περί της αγνωμοσύνης	236
Άρθρο 195. Περί της αγανακτήσεως	237
Άρθρο 196. Γιατί η αγανάκτηση συνδέεται άλλοτε με την ευσπλαχνία κι άλλοτε με τη λαιμοδωρία	238
Άρθρο 197. Η αγανάκτηση συνοδεύεται συχνά από θαυμασμό και δεν είναι ασυμβίβαστη με τη χαρά	238
Άρθρο 198. Περί της χρησιμότητός της	239
Άρθρο 199. Περί της οργής	239
Άρθρο 200. Γιατί αυτοί τους οποίους η οργή κάνει να κοκκινίζουν είναι λιγότερο επίφοβοι από αυτούς τους οποίους κάνει να χλωμιάζουν	240
Άρθρο 201. Υπάρχουν δύο είδη οργής και οι πιο καλόψυχοι είναι επιρρεπέστεροι στο πρώτο είδος	241
Άρθρο 202. Οι ανίσχυρες και οι κατώτερες ψυχές κυριεύονται περισσότερο από το δεύτερο είδος οργής	242
Άρθρο 203. Η γενναιοφροσύνη χρησιμεύει ως αντίδοτο στις ακρότητες της οργής	243
Άρθρο 204. Περί της υπερηφανείας	243
Άρθρο 205. Περί της αισχύνης	244
Άρθρο 206. Περί της χρησιμότητος των δύο αυτών παθών	244

Άρθρο 207. Περί της αναισχυντίας	245
Άρθρο 208. Περί της απεχθείας	246
Άρθρο 209. Περί της νοσταλγίας	246
Άρθρο 210. Περί της αγαλλιάσεως	246
Άρθρο 211. Ένα φάρμακο για όλα τα πάθη	247
Άρθρο 212. Κάθε καλό και κάθε κακό σε αυτή τη ζωή εξαρτάται μόνο από τα πάθη	249

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

<i>Jean-Luc Marion, Γενναιοφροσύνη και φαινομενολογία</i>	251
Επιλογή βασικής βιβλιογραφίας για τα Πάθη της ψυχής	295
Ευρετήριο	303